

УДК 658.78

Економіка та управління підприємствами

Руденко Г. Р.

*кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки,
управління підприємствами та логістики Харківського
національного економічного університету імені Семена Кузнеця*

**ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В
ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ
THEORETICAL BASES OF RISK MANAGEMENT IN INNOVATIVE
ACTIVITY OF DOMESTIC ENTERPRISES**

АНОТАЦІЯ. У роботі досліджено теоретичні основи управління ризиками в інноваційній діяльності підприємств. Визначено заходи попередження і нейтралізації ризиків в інноваційній діяльності. Виявлено особливості логістичної підтримки інноваційної діяльності вітчизняних підприємств. Розроблено рекомендації щодо здійснення такої підтримки. Удосконалено методичний підхід до управління ризиками в інноваційній діяльності підприємств.

Ключові слова: ризики, управління, інноваційна діяльність, інноваційний проект, логістична підтримка інноваційної діяльності, ефективність.

АННОТАЦИЯ. В работе исследованы теоретические основы управления рисками в инновационной деятельности предприятий. Определены меры предупреждения и нейтрализации рисков в инновационной деятельности. Выявлены особенности логистической поддержки инновационной деятельности отечественных предприятий. Разработаны рекомендации по осуществлению такой поддержки. Усовершенствован методический подход к управлению рисками в инновационной деятельности предприятий.

Ключевые слова: риски, управление, инновационная деятельность, инновационный проект, логистическая поддержка инновационной деятельности, эффективность.

ANNOTATION. In work theoretical bases of risk management in innovative activity of the enterprises are researched. Measures of the prevention and neutralization of risks in innovative activity are defined. Features of logistical support of innovative activity of the domestic enterprises are revealed. Recommendations about implementation of such support are developed. Methodical approach to risk management in innovative activity of the enterprises is improved.

Keywords: risks, management, innovative activity, innovative project, logistical support of innovative activity, efficiency.

Постановка проблеми. У сучасних економічних умовах будь-яка діяльність підприємства супроводжується ризиками. Кожне підприємство завжди діє в ситуації «ризик-прибуток» і тут спрацьовує правило: чим нижчий рівень ризику, тим менша ймовірність отримати високий прибуток. Тому керівництво підприємства обирає свій шлях і діє відповідним чином. Попередження, аналіз і контроль ризикових ситуацій значно знижує ймовірність втрат від їх настання. Аналіз ризиків в інноваційній діяльності повинен бути складовою методу визначення ефективності інноваційної діяльності на вітчизняних підприємствах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням сутності ризиків, їх класифікацією, визначенням особливостей настання у різних видах діяльності у своїх роботах займалися різні вчені [1, с. 88]. Наприклад, вчені Біктиміров Р. Л. і Дирін С. П. запропонували класифікацію, засновану на загальній оцінці ризиків, яка складається з двох частин: чистих і фінансових ризиків. Вчені Буянов В. П., Кірсанов К. О. та Михайлов Л. М. пропонують таку ж класифікацію чистих ризиків, як і вчені Біктиміров Р. Л. і Дирін С. П., але комерційні ризики вони відносять до спекулятивних (фінансових) ризиків.

Вчений Тепман Л. Н. класифікує чисті ризики таким чином, як і вчені Біктиміров Р. Л. і Дирін С. П. [1, с. 94].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз економічної літератури, присвяченої проблемі ризику, показує, що серед дослідників немає єдиної думки щодо визначення сутності ризику. Також можна зазначити, що розуміння ризику розвивається разом з розвитком економіки. Тому періодично необхідно переглядати та удосконалювати понятійно-категоріальний апарат у розрізі процесу управління ризиками, зокрема – в інноваційній діяльності підприємств.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Розробити рекомендації з удосконалення методичного підходу до управління ризиками в інноваційній діяльності підприємств через використання ефективної логістичної підтримки їх інноваційної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ризики за своєю сутністю є дуже складною категорією в системі управління. В цілому під ризиком розуміють можливу небезпеку втрат, яка зумовлена специфікою тих чи інших явищ природи та видів діяльності суспільства [2, с. 145]. Як економічна категорія, ризик – це явище, яке може відбутися або може не відбутися.

Ризик в управлінні – це специфічна діяльність менеджера в умовах невизначеності й ситуації неминучого вибору варіантів управління.

Дослідження визначень ризику дозволяє виявити основні моменти, які є характерними для ризикової ситуації: випадковий характер події, який визначає, який з можливих результатів реалізується на практиці (наявність невизначеності); наявність альтернативних рішень; відомі або можна визначити ймовірності настання результату та очікувані результати; ймовірність виникнення збитків; ймовірність отримання додаткового прибутку [3, с. 91].

Ризик є базовою властивістю будь-якої економіки, він буде присутнім завжди, але попередженням ризиків необхідно систематично займатися, розробляти і впроваджувати заходи щодо їх недопущення. На кожному підприємстві є своя ризикова специфіка. Склад і величина багатьох ризиків

піддаються впливу з боку управлінців. Від їх поведінки істотно залежить частота і тяжкість наслідків ймовірних, але не обов'язкових подій.

На вітчизняних підприємствах частіше за все настають такі ризики [1, с. 101]:

ризик отримання неякісних сировини, матеріалів, напівфабрикатів, комплектуючих від постачальників (в т. ч. через низьку безпеку перевезення вантажів, через халатність працівників);

ризик збоїв у постачальницькій діяльності підприємства через проблеми, пов'язані з транспортуванням вантажів (в т. ч. з низькою безпекою перевезення вантажів, із затримкою проходження митного контролю, з відсутністю власних транспортних засобів, з тривалим пошуком сторонніх перевізників, з вибором нераціонального маршруту транспортування);

ризик збоїв у виробництві через несвоєчасне постачання необхідних матеріальних ресурсів та запчастин (через наявність низького страхового запасу сировини, матеріалів);

ризик повної нереалізації виробничої функції через непостачання необхідних сировини, матеріалів, запчастин (через наявність низького страхового запасу сировини, матеріалів);

ризик відмови споживачем від отриманої і оплаченої продукції (повернення) (в т. ч. через затримку проходження митного контролю, несвоєчасне отримання готової продукції споживачем);

ризик несвоєчасної доставки готової продукції споживачам через проблеми, пов'язані з транспортуванням (в т. ч. із затримкою під час завантаження, розвантаження, низькою безпекою перевезення вантажів, з відсутністю власних транспортних засобів, з тривалим пошуком сторонніх перевізників, з вибором нераціонального маршруту транспортування).

Управління ризиком означає виявлення, аналіз і регулювання тих ризиків, які можуть загрожувати майну та прибутковості підприємства. Управління і ризик – взаємопов'язані компоненти економічної системи. Перше може виступати джерелом іншого. Управління ризиками – це комплекс заходів, що включають ідентифікацію, аналіз, зниження і моніторинг ризиків, з метою

зниження відхилення фактичних показників реалізації проекту від їх запланованих значень [1, с. 103].

На ступінь і величину ризику можна реально впливати через фінансовий механізм, що здійснюється за допомогою прийомів стратегії управління ризиками. У його основі лежить організація роботи з визначення та зниження ступеня ризику. Навіть найбільш успішні проекти не застраховані від невдач у будь-який момент їх життєвого циклу, вони не застраховані від появи у конкурента більш перспективної новинки. Не менш специфічним для інноваційного проекту є наявність варіантів на всіх стадіях життєвого циклу нововведення. Якщо після відбору проекту здійснюється лише одне рішення, яке і слід реалізувати, то інноваційний проект вимагає нової переоцінки і перегляду на наступних етапах у численних контрольних точках. Інновація у своїй основі характеризується альтернативністю і багатоваріантністю рішень. Звідси виникає складність її прогнозування [4, с. 128].

По мірі накопичення досвіду кількість модифікацій поступово зменшується і з'являється базова модель. Стає очевидним, що в той час, як первісне одиничне нововведення знаходиться в розквіті свого життєвого циклу і приносить фінансовий успіх, можливе його моральне старіння внаслідок зміни самої базової моделі. Зниження технічної невизначеності інноваційного проекту не означає зниження фінансового та комерційного ризику.

Отже, невизначеність – це одна з основних ознак інноваційного проекту. Тоді цілком природно виникає питання про відносини інноватора до ризику, управління ризиками інновацій, про баланс прибутковості і ризику при конкретних інноваційних проектах. Виділяють такі компоненти концепції ризику для інноваційних проектів: ризик має місце по відношенню до майбутнього і тісно пов'язаний з прийняттям рішення; ризик виникає в тих випадках, коли необхідно прийняти рішення (один з варіантів значення поняття «ризик» – прийняття рішення, результат якого невідомий) [4, с. 132].

Заходи попередження і нейтралізації ризиків в інноваційній діяльності наведені в табл. 1.

Заходи попередження і нейтралізації ризиків в інноваційній діяльності

Заходи попередження і нейтралізації ризиків	Характеристика
1	2
Уникання ризику	Розробка таких заходів внутрішнього характеру, які повністю виключають конкретний вид фінансового ризику (відмова від здійснення інноваційних та логістично-фінансових операцій, рівень ризику за якими надзвичайно високий; відмова від використання в великому обсязі позичкового капіталу на фінансування нововведень; відмова від надмірного використання обігових активів в низьколіквідних формах (наприклад, запасів))
Лімітування концентрації ризику	Встановлення на підприємстві відповідних внутрішніх фінансових нормативів в процесі розробки політики здійснення різних аспектів інноваційної діяльності (розрахунок питомої ваги позичкових коштів, які використовуються в господарській діяльності; розрахунок максимального розміру товарного (комерційного) чи споживчого кредиту, який надається одному покупцю; розрахунок максимального періоду переходу коштів в дебіторську заборгованість)
Хеджування ризику	Одна з форм нейтралізації фінансових ризиків, яка здійснюється за допомогою відповідних операцій з похідними цінними паперами
Розподіл ризиків	Часткова передача ризиків партнерам за окремими інноваційними процесами. Тобто партнерам передається та частина фінансових ризиків, за якою вони мають більше можливостей нейтралізації їх негативних наслідків та мають більш ефективні способи внутрішнього страхового захисту. Наприклад, це розподіл ризику між учасниками інноваційного проекту, розподіл ризику між підприємством та постачальниками сировини і матеріалів, розподіл ризику між учасниками лізингової операції тощо
Зовнішнє страхування	Страхування транспортних засобів, вантажів, відповідальності, перестраховання, страхування угод у третіх осіб

1	2
Диверсифікація	Поділ ризиків. Основними формами диверсифікації фінансових ризиків підприємства можуть бути: диверсифікація активів логістично-фінансової діяльності; диверсифікація кредитного портфелю; диверсифікація програми реального інвестування. Заміна інвестора
Внутрішнє страхування	Резервування підприємством частини фінансових ресурсів з метою подолання негативних фінансових наслідків за тими інноваційними процесами, за якими ці ризики не пов'язані з діями контрагентів. Наприклад, формування резервного (страхового) фонду, формування цільових резервних фондів, формування системи страхових запасів матеріальних та фінансових ресурсів за окремими елементами обігових активів підприємства тощо
Прийняття ризику	Свідоме прийняття (збереження) чи навіть збільшення ступеню ризику у випадку, коли це має економічний сенс

Уникнути повністю ризику в інноваційній діяльності неможливо, оскільки інновації та ризик – це дві взаємозалежні категорії.

Останнім часом одним з актуальних способів зниження інноваційного ризику є диверсифікація інноваційної діяльності, що складається з розподілення зусиль розробників (дослідників) і капіталовкладень для здійснення різноманітних інноваційних проектів, безпосередньо не пов'язаних один з одним. Якщо в результаті настання непередбачених подій один із проектів буде збитковим, то інші проекти можуть виявитися успішними і будуть приносити прибуток. Однак, на практиці диверсифікація може не тільки зменшувати, але і збільшувати ризик інноваційної діяльності в разі, якщо підприємець вкладає кошти в інноваційний проект, який спрямований у ту область діяльності, в якій його знання й управлінські здібності обмежені [5, с. 99].

Передача (розподіл) ризику шляхом укладення контрактів – наступний розповсюджений метод зниження ризику інноваційної діяльності. Якщо проведення будь-яких робіт з інноваційного проекту занадто ризиковане і

величина можливого ризику неприйнятна для підприємства, воно може передати ці ризики іншому підприємству. Передача ризику вигідна як для сторони передавача, так і для приймаючої у разі, якщо:

втрати, які є великими для сторони, що передає ризик, можуть бути незначними для сторони, яка приймає на себе ризик;

приймаюча сторона може знаходитися в кращій позиції для скорочення втрат або контролю за господарським ризиком.

Передача ризику інноваційної діяльності, як правило, проводиться шляхом укладання таких типів контрактів [5, с. 112]:

будівельні контракти (всі ризики, пов'язані з будівництвом, бере на себе будівельна організація);

оренда машин і обладнання (лізинг);

контракти на зберігання і перевезення вантажів;

контракти продажу, обслуговування, постачання матеріалів, сировини, необхідних для реалізації інноваційного проекту, на умовах підтримання незнижуваного залишку на складі;

оренда обладнання, використовуваного для здійснення проекту, з гарантією його технічного обслуговування і технічного ремонту; гарантія підтримки продуктивності, певних технічних характеристик використовуваного обладнання;

договору на сервісне обслуговування техніки, необхідної для інноваційної діяльності;

договір факторингу (фінансування під відступлення грошової вимоги – передача підприємством кредитного ризику дозволяє отримати 100 % гарантії на отримання всіх платежів, зменшуючи таким чином кредитний ризик підприємства). Факторинг – це фінансова комісійна операція, при якій клієнт передає дебіторську заборгованість факторинговій компанії з метою: миттєвого отримання більшої частини платежу; гарантії повного погашення заборгованості; зниження витрат із ведення рахунків;

біржові угоди знижують ризик постачання в умовах інфляційних очікувань і відсутності надійних оперативних каналів закупівель;

придбання опціонів на закупівлю товарів і послуг, необхідних для здійснення проекту, ціна на які в майбутньому може збільшитися. Опціон є документом, у якому постачальник гарантує продаж товару за фіксованою ціною протягом певного строку.

Досить актуальним методом зниження ризиків інноваційної діяльності є їх страхування.

Страхування – це угода, згідно з якою страховик (наприклад, страхова компанія) за певну обумовлену винагороду (страхову премію) приймає на себе зобов'язання відшкодувати збитки або їх частину (страхову суму) страхувальнику (наприклад, власнику об'єкта), що відбулися внаслідок передбачених у страховому договорі небезпек або випадковостей (страховий випадок), яким піддається страхувальник або застраховане ним майно [5, с. 99].

У деяких випадках найбільш ефективною можливістю уникнути негативних наслідків або знизити рівень ризику в інноваційній діяльності є прямі управлінські впливи на можливі керовані фактори ризику. Отже, кожне підприємство повинно прагнути до розвитку свого інноваційного потенціалу, забезпечуючи господарські процеси новою технологією, технікою і можливістю випускати нові товари, але при ухваленні рішення про розробку інноваційного проекту слід враховувати і ризики, які неодмінно будуть супроводжувати будь-які інновації на всіх стадіях їх розробки та впровадження.

Одним з напрямків запобігання та недопущення настання ризиків в інноваційній діяльності вітчизняних підприємств є розробка та впровадження логістичної підтримки такої діяльності.

У сучасних умовах господарювання вітчизняних підприємств для підвищення ефективності їх діяльності актуальним є перехід до інноваційної моделі розвитку економіки. Для цього необхідно організувати і здійснити процеси пошуку, підготовки та реалізації нововведень, які нададуть підприємству можливість підвищити ефективність його закупівельної,

виробничої та збутової діяльності. Але основною умовою є принципова зміна способу його управлінської діяльності.

У своїх роботах учені Чухрай Н. І., Патора Р. Р. [6, с. 30], Микитюк П. П., Сенів Б. Г. [4, с. 42] та Ілляшенко С. М. [7, с. 44] визначають теоретичні основи понять інновацій, логістики, інноваційного менеджменту та інноваційної діяльності. Одрехівський М. В. визначає і досліджує показники оцінки економічної ефективності інновацій [8, с. 311]. Разом з тим, у вітчизняній літературі не достатньо приділяється уваги дослідженню логістичної підтримки інноваційної діяльності підприємств. Тому необхідно визначити особливості цього процесу.

Для ефективного розвитку економіки країни інноваційна діяльність повинна базуватися на логістичних принципах, які дозволяють підприємствам забезпечити конкурентні переваги. Отже, інновації взаємодіють з наявними у підприємств технологіями (закупівельними, виробничими, збутовими, складськими, логістичними, інформаційними), створюючи підґрунтя для розвитку актуального напрямку «логістична підтримка інноваційної діяльності».

Позитивними особливостями логістичної підтримки інноваційної діяльності вітчизняних підприємств мають бути такі:

1. Забезпечення ефективного руху матеріальних, інформаційних та фінансових потоків зі створення інновацій.
2. Впровадження інноваційних розробок в логістичну діяльність підприємств.
3. Забезпечення надходження товарів у відповідній кількості та якості у відповідний час і місце споживання з мінімальними витратами.
4. Оптимізація розмірів запасів сировини і матеріалів.
5. Технологічне оновлення та розвиток основних процесів та видів діяльності підприємств.
6. Якісне виконання всіх замовлень, зокрема на інновації, у мінімальні строки.
7. Орієнтація на потреби ринку та споживачів.
8. Створення і виготовлення модифікованих матеріалів.

9. Підтримка інноваційних програм і проектів.

10. Впровадження оптимізаційних принципів у інноваційну діяльність підприємств.

Рекомендації щодо здійснення ефективної логістичної підтримки інноваційної діяльності вітчизняних підприємств представлені у табл. 2.

Таблиця 2

Рекомендації щодо здійснення ефективної логістичної підтримки інноваційної діяльності вітчизняних підприємств

Види забезпечення, які сприяють здійсненню логістичної підтримки інноваційної діяльності	Характеристика забезпечення
1	2
Організаційне забезпечення	Включення посад менеджера з логістики та менеджера з інноваційної діяльності до оргструктури підприємства; ефективна організація закупівельної, виробничої та збутової діяльності; сприяння впровадженню логістичних та інноваційних технологій
Фінансово-економічне забезпечення	Методичне забезпечення логістичної та інноваційної діяльності; впровадження обліку логістичних витрат на підприємстві та здійснення їх аналізу, контролю та аудиту
Наукове забезпечення	Здійснення методичних розробок щодо впровадження логістики та інноваційних розробок у діяльність підприємства; визначення впливу логістичних показників на фінансові результати діяльності підприємства за допомогою кластерного і регресійного аналізів
Кадрове забезпечення	Підвищення кваліфікації менеджера з логістики та менеджера з інноваційної діяльності; мотивація їх діяльності
Правове забезпечення	Створення бази даних нормативної документації, яка регламентує господарську, логістичну та інноваційну діяльність підприємства; інтеграція управлінської діяльності з логістичною та інноваційною діяльностями

1	2
Інформаційне забезпечення	Організація інформаційних потоків на підприємстві; створення бази даних логістичних витрат, витрат на розробку та впровадження інновацій та ін.
Техніко-економічне забезпечення	Рационалізація документообігу на підприємстві; доповнення первинної документації з обліку логістичних витрат і витрат на розробку та впровадження інновацій

У цьому контексті можна зазначити, що загальний ризик в інноваційній діяльності є складною системою ризиків зі складними численними зв'язками.

Алгоритм здійснення ризик-менеджменту складається з чотирьох етапів [2, с. 148]:

1. Оцінка ризиків, як правило, починається з якісного аналізу, метою якого є їх ідентифікація. Здійснення такої оцінки стає можливим у ході вирішення наступних практичних завдань:

- виявлення усіх ризиків, властивих інноваційному проекту;
- опис ризиків;
- класифікація й групування ризиків;
- аналіз вихідних припущень.

На жаль, переважна більшість вітчизняних розробників інноваційних проектів зупиняються на цій початковій стадії, яка є підготовчою фазою повноцінного аналізу.

2. Кількісний аналіз, метою якого є обчислення ризику, що вимагає вирішення таких завдань:

- формалізація невизначеності;
- розрахунок ризиків;
- оцінка ризиків.

3. Практична діяльність з управління ризиком. Це відбувається в момент закінчення проектування стратегії ризик-менеджменту, тобто на початку

реалізації практичної діяльності з управління ризиком. Цей етап завершується інжинірингом інноваційних проектів.

4. Контроль, який за своєю сутністю є початком реінжинірингу інноваційних проектів, завершує процес ризик-менеджменту і забезпечує його циклічність.

Взагалі, суб'єктами управління ризиками в інноваційній діяльності виступають менеджери і спеціалісти різного рівня залежно від об'єкта управління. Об'єктом управління ризиками в інноваційній діяльності можуть бути ризики, інноваційні процеси, інноваційна діяльність, інновації, економічні відносини між учасниками ринку інновацій.

Інноваційна діяльність спрямована на практичне використання наукового, науково-технічного результату та інтелектуального потенціалу з метою одержання нового чи поліпшеного виробленого продукту, способу його виробництва й задоволення потреб суспільства в конкурентоспроможних товарах і послугах, а також пов'язана з додатковими науковими дослідженнями й розробками, що спрямовані на удосконалення соціального обслуговування.

Ефективно управління ризиками означає виявляти, аналізувати і впливати на всі ризики, з якими стикається підприємство, з позиції використання сприятливих можливостей для збільшення вартості його активів. Розробка шляхів і засобів мінімізації втрат, нейтралізації і компенсації негативних наслідків ризик-рішень, страхування й інші можливості захисту від ризику розглядаються в ситуаційному менеджменті як необхідні умови формування і реалізації ризик-рішень та використовуються, у тій чи іншій мірі, при виконанні робіт на кожній стадії процесу управління ризиком. Водночас менеджер при управлінні ризиком застосовує ризик-стратегію, яка забезпечує правомірність і допустимість ризику конкретного виду в ризикових рішеннях щодо конкретних соціально-економічних систем і ситуацій, а також орієнтується на критерії вибору ризик-рішення, що передбачають розробку меж ризику і динаміку зміни втрат залежно від обсягу продажів, розміру витрат, зміни цін, інфляції тощо [4, с. 224].

Узагальнюючи результати проведених досліджень, можна запропонувати такі рекомендації з удосконалення методичного підходу до управління ризиками в інноваційній діяльності підприємств через використання ефективної логістичної підтримки їх інноваційної діяльності, а саме:

1. Щомісяця оцінювати ймовірність настання різних видів ризиків в інноваційній діяльності підприємства. Було встановлено, що на вітчизняних підприємствах частіше за все настають такі ризики: ризик отримання неякісних сировини, матеріалів, напівфабрикатів, комплектуючих від постачальників; ризик збоїв у постачальницькій діяльності підприємства через проблеми, пов'язані з транспортуванням вантажів; ризик збоїв у виробництві через несвоєчасне постачання необхідних матеріальних ресурсів та запчастин; ризик повної нереалізації виробничої функції через непостачання необхідних сировини, матеріалів, запчастин; ризик відмови споживачем від отриманої і оплаченої продукції (повернення); ризик несвоєчасної доставки готової продукції споживачам через проблеми, пов'язані з транспортуванням.

2. Розробити заходи попередження і нейтралізації ризиків в інноваційній діяльності підприємства. Останнім часом одним з актуальних способів зниження інноваційного ризику є диверсифікація інноваційної діяльності, що складається з розподілення зусиль розробників (дослідників) і капіталовкладень для здійснення різноманітних інноваційних проектів, безпосередньо не пов'язаних один з одним. Також досить актуальними методами зниження ризиків інноваційної діяльності є передача (розподіл) ризику шляхом укладення контрактів та їх страхування.

3. Встановити відповідальних осіб за неочікуване та непередбачене настання ризику в інноваційній діяльності підприємства.

4. Розробити шкалу покарання відповідальних осіб за неочікуване та непередбачене настання ризику в інноваційній діяльності підприємства.

5. Розробити шкалу преміювання за уникнення ризику в інноваційній діяльності підприємства або мінімізацію витрат та збитків від його настання.

6. Оптимізувати здійснення інноваційної діяльності підприємства.

7. Забезпечити здійснення процесів навчання, які сформують у працівників підприємства специфічні компетенції у результаті досвіду, аналізу зовнішніх факторів і явищ, поєднання нових технологій, методів виробництва та управління.

8. Удосконалити процес управління ризиками в інноваційній діяльності підприємства через використання ефективної логістичної підтримки його інноваційної діяльності, що дозволить підприємству підвищити надійність його функціонування та попередити настання ризиків. Рекомендаціями щодо здійснення ефективної логістичної підтримки інноваційної діяльності вітчизняних підприємств є формування організаційного, фінансово-економічного, наукового, кадрового, правового, інформаційного та техніко-економічного забезпечень здійснення інноваційної діяльності.

9. Щомісяця оцінювати ефективність проведеної роботи.

10. Щопівроку розробляти рекомендації щодо використання виявлених резервів в інноваційній та господарській діяльності підприємства.

Висновки з даного дослідження. Таким чином, було досліджено теоретичні основи управління ризиками в інноваційній діяльності підприємств. Визначено заходи попередження і нейтралізації ризиків в інноваційній діяльності. Виявлено особливості логістичної підтримки інноваційної діяльності вітчизняних підприємств. Розроблено рекомендації щодо здійснення такої підтримки. Удосконалено методичний підхід до управління ризиками в інноваційній діяльності підприємств через використання ефективної логістичної підтримки їх інноваційної діяльності, що дозволить підприємству підвищити надійність його функціонування та попередити настання ризиків. Подальше дослідження буде спрямовано на розробку детальних пропозицій щодо адаптації та подальшого використання зарубіжного досвіду у цій сфері.

Бібліографічний список:

1. Колодізева Т. О. Методичне забезпечення оцінки ефективності логістичної діяльності підприємств : монографія / Т. О. Колодізева, Г. Р. Руденко. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2012. – 292 с.
2. Гуріна Г. С. Ідентифікація логістичних ризиків авіакомпанії / Г. С. Гуріна // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 9 (39). – С. 144–149.
3. Ларіна Р. Р. Формування та забезпечення надійності регіональних логістичних систем : монографія / Р. Р. Ларіна. – Донецьк : «Норд-Пресс», 2005. – 284 с.
4. Микитюк П. П. Інноваційна діяльність : навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл. / П. П. Микитюк, Б. Г. Сенів. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 392 с.
5. Колодізева Т. О. Інноваційні технології в логістиці: навчальний посібник для студентів галузі знань 0306 «Менеджмент і адміністрування» усіх форм навчання / Т. О. Колодізева, Г. Р. Руденко. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 274 с.
6. Чухрай Н. І. Інновації та логістика товарів : монографія / Н. І. Чухрай, Р. Р. Патора. – Львів : Вид. НУ «Львівська політехніка», 2009. – 264 с.
7. Ілляшенко С. М. Інноваційний менеджмент : підручник / С. М. Ілляшенко. – Суми : ВТД – Університетська книга, 2010. – 334 с.
8. Одрехівський М. В. Показники оцінки економічної ефективності інновацій / М. В. Одрехівський // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 22.3. – С. 308–315.